

LUKIOKOULUTUKSEN TYÖRYHMÄ**Aika** 14.3.2024 klo 13.00–15.00**Paikka** OKM, Meritullinkatu 10, kokoustila Seminarium**Kokouksessa läsnä:**

~~Puheenjohtaja, ylijohdaja Petri Lempinen, opetus- ja kulttuuriministeriö~~
Varapuheenjohtaja, johtaja Kati Lounema, opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetusneuvos Heikki Blom, opetus- ja kulttuuriministeriö
Asiantuntija Johannes Peltola, opetus- ja kulttuuriministeriö
Asiantuntija Helmi Pulkkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Erytisasiantuntija Kaisa Rätty, opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetusneuvos Aki Tornberg, opetus- ja kulttuuriministeriö
~~Johtaja Jarkko Niiranen, Opetushallitus~~
Yksikön päällikkö Petri Lehikoinen, Opetushallitus
Erytisasiantuntija Sirpa Kesti, Opetushallitus
Opetusneuvos Teijo Koljonen, Opetushallitus
Kouluneuvos Antti Markkanen, Opetushallitus
Päsihteeri Tiina Tähkä, Ylioppilastutkintolautakunta
Asiantuntijasihteeri, opetusneuvos Kimmo Koskinen, Opetushallitus
Opetusneuvos Yvonne Nummela, Opetushallitus
Erytisasiantuntija Kyösti Värri, Kuntaliitto (kutsuttuna asiantuntijana)

Käsiteltävät asiat**1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen**

Työryhmän puheenjohtajan ollessa estyneenä kokouksen puheenjohtajana toimi työryhmän varapuheenjohtaja Kati Lounema, joka avasi kokouksen klo 15.08. Kokousasioina käsiteltiin oppimisen tukeen ja rahoitukseen liittyvät ajankohtaiset valmisteluasiat sekä valmistelutyön seuraavat vaiheet.

2. Oppimisen tuen pykälät

Helmi Pulkkinen ja Kaisa Rätty esittelivät oppimisen tuen uusia säännös- ja perustelukirjauksia ”Pykälät ja perustelut” -taulukon avulla. Muutoksia esitettiin mm. seuraaviin lainkohtiin:

- LL 25 §. Oikeus saada opetusta ja opintojen ohjausta. Toista momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että opiskelijoilla olisi oikeus saada myös urasuunnitteluun liittyvää ohjausta. Keskusteltiin siitä, että nykyisissä LOPS-perusteissa urasuunnittelu on jo normitasolla velvoittavana osana opinto-ohjausta, jolloin tarvetta sen nostamisesta lain tasolle tulisi harkita. Kysyttiin myös, onko vaarana kaventaa tulkintaa opinto-ohjauksen sisällöistä, jos urasuunnittelu mainittaisiin lakitekstissä erikseen. Korostettiin toisaalta urasuunnittelun tärkeyttä lukio-opiskelijoiden työelämäntuntemuksen lisäämisessä. Sovittiin että katsotaan vielä tekstiä ja huolehditaan, ettei synny em. mielikuvaa kaventuneesta opinto-ohjauksesta.
- LL 28 §. Oppimisen tuki. Ehdotuksen mukaan opiskelijalla olisi oikeus oppimisen tukeen lukio-opintojen aikana. Tukitoimet kirjattaisiin opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Lisäksi ehdotetaan, että

koulutuksen järjestäjä voisi myös järjestää opiskelijalle osana lukiokoulutusta opintojen sujumista edistävää elämänhallintaa ja hyvinvointia vahvistavaa tukea ja ohjausta. Keskusteltiin mm. siitä, kuka voisi antaa elämänhallintaa ja hyvinvointia vahvistavaa tukea ja ohjausta sekä onko ylipäättään tarkoituksenmukaista säätää tällaisesta ei-velvoittavasta tuesta lain tasolla. Painotettiin myös, ettei lainsäädännössä olisi syytä rajata, että tukiopetus olisi pelkästään opettajien antamaa opetusta ja ohjausta.

- LL 28 a §. Oikeus erityisopetukseen. Ehdotetaan säädettäväksi, että opiskelijalla olisi oikeus erityisopetukseen, jos hän tarvitsisi todennettujen oppimisvaikeuksien tai muiden syiden vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi eikä 28 §:ssä tarkoitettu oppimisen tuki olisi riittävää opiskelijan tuen tarve huomioiden. Keskustelussa nostettiin esille, että käsitelmärittelu muuttuisi nykyisestä, kun erotettaisiin toisistaan oppimisen tuki ja erityisopetus, kun nykyisin oppimisen tuki on yläkäsite. Kysyttiin, ketkä tosiasiallisesti olisivat erityisen vahvan tuen piirissä ja miten sekä kenen toimesta todennus tehtäisiin. Ehdotettu 2 mom. maininta erityisopettajasta monopolisoisi ja ehkäisisi muiden henkilöiden käytön. Maininnat erityisjärjestelyistä yo-tutkinnon yhteydessä 28 § ja 28a § olisi vielä katsottava. Lisäksi todettiin, että lukiokoulutuksessa jatkuvan erityisopetuksen antaminen samaan tapaan kuin perusopetuksessa olisi erittäin haastavaa. Samoin muistutettiin lukiokentän toivomasta työrauhasta ja tiukasta rahoituksesta uusien velvoitteiden toteuttamiseksi.
- LL 28 b §. Päätös erityisopetuksesta. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä erityisopetuksesta tehtävästä päätöksestä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjä päättäisi opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta kuultuaan opiskelijaa ja tämän huoltajaa. Koulutuksen järjestäjän tulisi tehdä hallintopäätös opiskelijan erityisopetusta koskevan hakemuksen tai tahdonilmaisun tai erityisopetuksen tarpeen ilmetessä. Keskustelussa todettiin, että erityisopetuksen määrän ja kohdennuksen selkeä määrittely on tärkeää. Ehdotettiin perusteluihin tarkennusta, että hallintopäätöstä ei tarvitsi tehdä, kun kyse olisi osa-aikaisesta ja lyhytkestoisesta erityisopetuksesta, esim. alle yhden opintopisteen (20 tunnin) laajuisesta. Nostettiin esille oppimisvaikeuksien todentamisen vaikeus, koska vaikeudet eivät välttämättä liity suoraan saatuihin diagnooseihin. Useassa puheenvuorossa todettiin, että ehdotettujen uusien pykälien sijaan nykyinen 28 § oppimisen tuesta on koettu toimivaksi lukiokentällä ja sitä ehdotettiin lähtökohdaksi myös jatkossa. Tällöin hallitusohjelman kirjaus tukiopetuksesta voitaisiin toteuttaa lisäämällä se nykyiseen pykälään: ”Opiskelijalla, jolla on kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada erityisopetusta, tukiopetusta ja muuta oppimisen tukea yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti [...]”.

3. Rahoitus

Johannes Peltola esiteli lukiokoulutuksen rahoitusuudistuksen valmistelutilannetta. Todettiin kunnan peruspalvelujen VOS-uudistuksen eritahtinen valmistelu (HE keväällä 2025) ja sen tuottamat haasteet. Jos kunnan peruspalvelujen VOS:n syrjäisyyden lisäosa uudistetaan, on sillä myös lukion rahoitusuudistuksen näkökulmasta huomioitavia vaikutuksia. Johannes kertoi Tilastokeskuksen kanssa käydystä viestinvaihdosta:

- Ei ole vielä olemassa selkeää vaihtoehtoa alueelliseksi mittariksi kuntakohtaisen syrjäisyysluvun tilalle
- Vaihtoehtona voisi tulla kyseeseen syrjäisyyslukua vastaavan luvun laskeminen koko väestön sijaan nuorten ikäluokkien väestötiheyden perusteella, jolloin Ikäluokka 7–20-vuotiaat voisi olla soveltuvien.
- HE:ssä voisi esittää nuorten syrjäisyysluvun vaihtoehtoisena määräytymisperusteena koko väestön syrjäisyysluvulle. Laskenta tehtäisiin koko väestön perusteella siihen asti, kunnes TK on laskenut luvut nuorten mukaan.

Keskustelussa todettiin, että opiskelijamäärä tulisi edelleen säilyttää laskennan perusteena, se kertoo paremmin koulutuksen järjestämisen todellisista kustannuksista. Toisaalta painotettiin, että rahoitusmallin tulisi mahdollistaa nykyrakenteista poikkeavan järjestämisen ja ohjata taloudellisesti tehokkaampiin järjestämistapoihin. Vanhusikäluokkiin painottuvissa kunnissa nuorten kerroin toimisi paremmin, muuten yleisesti ei liene suuria eroja. Myös etäisyysluokittelua tulisi vielä tarkastella. Pohdittiin sitä, miten rahoitukseen liittyvät esitykset saataisiin mukaan lausuntokierrokselle vai olisiko jopa harkittava mahdollisten muutosten (mm. nuorten syrjäisyysluku) osalta myöhemmin erillistä HE:tä.

Johannes Peltola johdatteli keskusteluun syrjäisyysluvusta ehtona vai kertoimena. Oleellinen kysymys on, millainen järjestelmä tukisi parhaiten saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista vielä 10 vuoden päästä. Esitettiin kaksi vaihtoehtoa:

- Syrjäisyysluku ehtona ja opiskelijamäärä yksikköhinnan korottamisen määrävänä tekijänä
 - Nykyisen kaltainen, rajaisi pois vain ei-syrjäiset järjestäjät
 - Syrjäisyys ehdon täyttävälle järjestäjille jäisi edelleen este yhdistymiseen
- Syrjäisyysluku yksikköhinnan korottamisen määrävänä kertoimena
 - Siirtyminen alueellisesta järjestämistavasta alueellisiin olosuhteisiin eli suurempia järjestäjäkohtaisia muutoksia
 - Etäännyttäisi rahoituksen perusteita koulutuksen järjestäjäkohtaisista kustannuksista. Ristiriita ho-kirjauksen kanssa.

Keskustelussa ykkösvaihtoehto sai hieman enemmän kannatusta. Todettiin, että kakkosvaihto on vaikeampi sitoa kielellisiin oikeuksiin (pienet suomen- tai ruotsinkieliset opetusryhmät). Toisaalta oltiin sitä mieltä, että ykkösmalli on luonteeltaan passiivisempi ja reagoi hitaasti muutostarpeisiin, kun taas kakkosmalli on dynaamisempi ja mahdollistaa sekä ohjaa nopeampiin muutoksiin. Todettiin tärkeäksi saada poliittisen päättäjän kannanotto työryhmän jatkovalmistelun tueksi.

Tarkasteltiin myös opiskelijamäärien rajoja, jos päädytään ykkösvaihtoehdon mukaiseen esitykseen. Nykyinen opiskelijamäärän mediaani on noin 130 ja 200 opiskelijan alle jää enemmistö koulutuksen järjestäjistä. Todettiin hankaluus löytää peruste laskea rajaa optimaalisesti ja rajata yksikköhinnan korotusta saavien määrää. Tuotiin esille myös vaihtoehto budjettiperusteiseen rahoitukseen siirtymisestä. Muutoksen todettiin olevan ensisijaisesti tekninen asia, eikä muutos vaikuttaisi valtionosuusrahoituksen jakautumiseen koulutuksen järjestäjien välillä. Jos ei saavuteta selkeää yhteistä näkemystä, niin budjettiperusteista mallia ei edistetä.

Puheenjohtaja totesi, että vielä avoimet asiat otetaan asialistalle seuraavaan 21.3. pidettävään kokoukseen. Puheenjohtaja mainitsi, että valmistelutilannetta käydään läpi Lamosin sisäisessä kokouksessa 15.3.

6. Muut asiat

Ei muita asioita.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.02.

Jakelu: työryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja sihteerit